

Nekaj spominov na medvojno Valdoltro

Jože A. Hočevar

Korespondenca/ Correspondence:

Jože A. Hočevar, prof.
slov.

Pot v gaj 6, Koper,
e-naslov: jozea.
hocevar@t-2.net

Citirajte kot/Cite as:

Zdrav Vestn Supl 2009;
78: II-103–104

Bilo je pred razpadom fašistične Italije, nekako v sredini leta 1943. Star sem bil približno devet let in bil sem eden od vaških otrok iz Štanjela, ki smo se bosí potikali okrog in brskali po ruševinah te starodavne vasi, se večkrat ranili in tako tudi okužili. Začela me je boleti desna rama, zato me je zaskrbljena mama Anica peljala v Komen k zelo prizadevnemu in priljubljenemu zdravniku dr. Storichu. Ta je brž spoznal, da je stvar resna in me takoj napotil v bolnišnico v Trst. Postavili so mi diagnozo: *osteomyelitis humeri dextra* (vnetje kosti na desni nadlaktnici) in mami povedali, da bom v Trstu tudi operiran. Tako se je tudi zgodilo. Pripomniti pa je treba, da tedaj še niso poznali penicilina in drugih antibiotikov. Spominjam se, da mi je po operaciji tekel gnoj po gazi, ki so mi jo vstavili v rano. Zanimivo je, da je zaradi tega posega desna roka ostala za nekaj centimetrov krajša, a to sem ugotovil šele v študentskih časih, ko mi je krojač sešil prvo obleko po meri in je desni rokav segel do prstov!

Tržaški zdravniki so odredili, da moram na pooperativno okrevanje v Valdoltro. In tako se je zgodilo, da sem pristal v tem klimatsko zelo ugodnem zdravilišču, in sicer na otroškem oddelku. Bili smo v veliki sobi z izhodom na teraso s pogledom na morje. Temu se nisem mogel načuditi, saj je bila Istra za nas Kraševce tako rekoč deveta vas. Kdo bi si bil tedaj mislil, da bom večino življenja preživel prav tu v Slovenski Istri!

Sámo zdravljenje na Ortopedskem oddelku v Valdoltri je potekalo tako rekoč brez zdravil, ob sončenju in kopanju v morju in seveda ob zelo dobri hrani. Italijanski zdravniki, ljubezne sestre in tudi nune so zelo

skrbeli za nas. Najbrž so bile med njimi tudi Slovenke iz okoliških vasi, a tega otroci nismo vedeli, ker so vsi govorili le italijansko. Zdravljenje je bilo tudi pod takratno oblastjo za otroke brezplačno.

Spominjam se tudi, kako sem ob nedeljah, ko je bil čas obiskov, nestrpno pogledoval na pomol, kjer je pristajal majhen parnik (vaporetto) iz Trsta in – kakšno veselje! Z njim se je pripeljala na obisk tudi moja mama!

Ne spominjam se, koliko časa sem bil na okrevanju, verjetno kakšen dober mesec, a vem, da se mi je stanje izboljševalo, rana se je zacelila in tako so me odpustili domov.

Toda mojega stika z Valdoltro še ni bilo konec. Vojna vihra je zajela celo Primorsko, očeta so fašistične oblasti skupaj z drugimi možmi in fanti iz Štanjela in od drugod odpeljale k vojakom, ki pa niso smeli imeti orožja, ker jim niso zaupali; imenovali so jih »battaglioni speciali« (posebni bataljoni). Odpeljali so jih najprej v Livorno, od tam na Sicilijo in nato na Sardinijo. Končali so kot angloameriški ujetniki v Južni Franciji in se šele globoko po koncu vojne smeli vrniti domov. Tudi mi smo morali med vojno zapustiti dom v Štanjelu in se kot begunci potikati po drugih vaseh. Jaz sem bil pri dobrih sorodnikih kot vaški pastirček na Velikem polju pri Vrabčah. Tam sem prvič v živo videl partizane.

Leta 1947 se mi je bolezen ponovila, a od Trsta smo bili Kraševci popolnoma odrezani. Mama me je peljala v Ljubljano, in sicer na Ortopedsko kliniko, ki je bila tedaj v Šlajmarjevem domu, kjer nas je sprejel ljubezni vi primarij prof. dr. Bogdan Brecelj, ki je bil pred tem predstojnik v Valdoltri. On je brž odredil moje zdravljenje v Rovinju. Tja se

je bil namreč pod Jugoslavijo preselil otroški oddelek iz Valdoltre. Spominjam se tudi, kako smo se v Ljubljani vkrcali na angleško vojaško vozilo kvadratne oblike z ogromnim znakom rdečega križa in po več urah cijazenja po razdrapanih cestah prispeli v Rovinj. Tudi tu nisem užival nobenih zdravil (antibiotikov še vedno ni bilo), a zelo dobra hrana je bila najboljšo zdravilo! V Jugoslaviji je tedaj vladalo hudo pomanjkanje, vendar je oblast za bolnišnice vseeno zelo dobro poskrbela, še posebej za otroške. Takrat sem bil od vojne podhranjen adolescent z izvrstnim apetitom, na jedilniku v bolnišnici pa je bilo vse, kar si je srce pozelelo: ocvrta jajca, sir, med, marmelada, maslo ... Spominjam se tudi nekega vaščana, ki je bil kot partizan težko ranjen v hrbtenico in je negibno ležal v mavčnem koritu. Žal je kmalu umrl. Mene pa sta pravzaprav izdatna in dobra hrana ter obmorska klima že drugič spravila k sebi.

Danes lahko rečemo, da je Ortopedska bolnišnica Valdoltra na samem svetovnem vrhu. Vrhunski zdravniki, medicinske sestre ter ostalo osebje dajejo tej ustanovi svojevrsten pečat, saj so vsi usmerjeni k neprestanemu izpopolnjevanju in napredku. Medicinska znanost je medtem izredno napredovala, pojavile so se sofisticirane naprave, zamenjala se je doktrina, modernejša so stavbe. S tem gre tudi bolnišnica Valdoltra v korak s časom.

Zdaj smo člani Evropske unije in bolnišnica Valdoltra je povsem pripravljena na nove izzive.

Ob častitljivi 100-letnici Ortopedske bolnišnice Valdoltra izražam hvaležnost ter želim vodstvu in vsem zaposlenim še veliko uspehov pri nadaljnjem delu!